

REDACȚIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Mihályi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUIPENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

„Reforma învățământului“

Sub acest titlu «Revista Asociației Învățătorilor din România» (nr. 3 și 4) publică un articol scris de d. I. Slavici, însoțindu-l cu următoarea notă explicativă:

«Acest articol ni-a fost trimis încă demult; dar din diferite considerațiuni n'a putut fi publicat până acum. Îi facem loc, pentru curiozitatea cititorilor, cari, suntem siguri, vor rămâne foarte mirați de părerile dinstinsului literat român și membru de onoare al Asociației noastre. N. R.»

Cetind și noi articolul din cestiune, am rămas nedumeriți asupra enigmei «diferitelor considerațiuni» ale Redacțiunii Revistei, căci nimic n'am aflat pentru satisfacerea «curiozității» noastre, în articolul din cestiune, ci da, am aflat o profundă cunoaștere a situației și pătrundere psihologică, asupra căreia, în deosebi în ce privește nota R. noi am rămas nedumeriți, ca asupra unor curioase concepții.

Dar să schițăm ideile exprimate de dinstinsul literat român și membru de onoare al «Asociației»:

Școala populară (din România) a fost în gândul celor ce au plâzmuit-o, un fel de tindă a bisericii, un așezământ de îndrumare morală și de educațiune intelectuală. Copilul avea, intrând în ea, să se deprindă cu iubirea de oameni, cu stăpânirea de sine, cu buna rânduială, cu râvna de a munci, cu simțămîntul de dreptate și cu conștiința datoriei și să învețe nu ceea ce poate să-i fie de folos în viața practică, ci ceea ce dezvoltă în el destoinicia de a cunoaște, de a înțelege și de a judeca — pentru-ca în viața practică, orișicare i-ar fi lucrarea, să fie intru toate mai primitor, mai priceput și mai îndemânic. — Singură această vînjoșie sufletească e folosul, care nu se pierde niciodată, ba chiar se transmite prin moștenire, ca zestre culturală; cunoștințele câștigate în școală se spulberă încetul cu încetul...

Mai înainte dar de a cerceta, ce anume, cât și cum au să învețe copiii la școală, trebuia să ne asigurăm, că dâșii nu vor abuză, dupăce vor fi eșit în lume, de învățatura, pe care le-o dăm. Asigurarea aceasta numai cultivarea sântămîntului religios poate să ni-o dea. A fost fiecare dintre noi, mai întâiu copil

apoi copilandru, și în urmă băiețan, știm dar cu toții că e în desfășurarea sufletească o fază de frământare, în care omul încă neisprăvit stă pe gânduri și se întreabă, dacă nu cumva ceea ce zic popii și ceea ce stă scris în cărțile lor sunt numai născociri trebuite pentru amăgirea „prostimi“. Ne desmeticim încetul cu încetul, și cu cât mai multe pășim cu cât mai mult învățăm, cu cât mai mult ne luminăm, cu atât mai vartos ne pătrundem de adevăr și ni-e în cele din urmă rușine de a fi stat pe o clipă la indoială. Sunt însă și oameni, care rămân și viața lor toată neisprăviți și n'ajung niciodată să se desmeticească, orișicat de multă li-ar fi învățatura profesională, ei rămân neștiutorii în ceea ce privește temelile vieții sufletești și nu sunt în stare să înțeleagă rostul sântămîntului religios, pe care numai avându-l în inima ta poți să-l cunoști. Nu-e nimeni vinovat de neputințele sale, și dacă nu-l osândim pe orb pentrucă nu vede, ori pe surd pentrucă nu aude, nici pe omul lipsit de mângăierea credinței nu putem de cât, să-l plângem. Dacă nu are însă orbul să se facă călăuză, e și pentru necredincios cestiune de onestitate să stea la o parte, când vorba e de îndrumarea vieții morale, căci aici dâșul, chiar void binele numai rău poate să facă...

Viiitorii noștri învățători n'au și ei parte de o asemenea educațiune potrivită cu menirea lor. Învăță și ei destul și știu multă, ba unii dintre dâșii chiar prea multă carte. Cerem însă de la dâșii să fie nu numai învățători, ci tot odată și povățuitori morali, iar pentru aceasta nu li-am dat convenita pregătire și nu le dăm ajutorul convenit. I-am însărcinat să facă lecțiuni de religiune — fără indoială pentrucă prin ele să cultive sântămîntul religios. Lasă că sântămintele nu se cultivă prin lecțiuni, ci prin o practică stăruitoare, dar stau la indoială, dacă au ori nu învățătorii, convenita pregătire, ca să facă asemenea lecțiuni.

Să facem o „ancheta“ prin satele noastre, și, dacă ne vom fi convis, că mulți dintre sâtenii cu știință de carte nu și pierd rostul, e învederat, că nu prin reforme făcute în amănunte, ci numai schimbând cu desăvârșire caracterul școlai, avem să ne îndreptăm învățământul. Școala cu tendințe utilitare e nerațională și stricăcioasă pentru orișicare popor fiindcă dă oameni înzestrați cu oarecare cunoștințe, dar superficiali și mărginiți, care caută în toate împrejurările, foloasele mijlocite. Îndeosebi însă pentru poporul nostru care nici în biserică, nici în clasele conducătoare nu găsește

destul razem moral, învățătura e, fără de educațiune cumpenită, o mare primejdie. Trebuie să se caute forma cuvenită pentru apropierea școlii de biserică, și pentru punerea învățătorului alături cu preotul, căci ei numai lucrând împreună pot să ridice nivelul moral al poporului.

Abia după ce s'au făcut aceasta vom putea să ne dumerim, ce anume, cât și cum are să învețe copiii, ca să se desvolte într'ânși, nu spiritul de speculă, ci des-toinicia de a cunoaște, de a înțelege și de a judeca. Lucrul acesta se va face, dacă nu azi, mâne ori poimâne, odată fără indoială, căci este cestiune de conservare națională să se facă, și, voind să trăim, vom găsi noi Românii, cum totdeauna am găsit, forma priincioasă pentru conservarea propriei noastre ființe.

Să se cultive sântământul religios? Să se ridice nivelul moral al poporului? Și, că învățătura e superficială și primejdioasă fără educațiune (morală) — toate acestea sunt „curiosități“?

Cât de departe sunt, confrății din vorbă, de problema creșterii poporului român!

Relațiunile dintre biserică și școală la noi altele sunt, — deși trăim în incomparabil mai grele condițiuni — culturale decât frați noștri de peste Carpați; și dacă am remarcat aberațiunea lor, o facem cu gândul că am dat peste o greșeală sporadică de comentariu pripit...

Căci binecuvântare este numai pentru «cel-
ce vine întru numele Domnului».

Așa știm, așa vestim!

Dascălul.

Sfințirea bisericii din M.-Radna.

Duminecă de 10 Nov. n. a fost o adevărată zi de sărbătoare pentru poporul credincios din frunțașă comună M. Radna. Au și serbat-o cum se poate mai splendid, căci sufletul lor saltă de bucurie văzându-și visul de mult visat împlinit. Duminecă dimineața cu un motor special preaiubitul nostru Arhiepiscop Ioan I. Papp încunjurat de o suită a sa a plecat spre Radna, ca să sfințească biserica de acolo, care din hărănicia dlui protopop Procopie Givulescu și a credincioșilor săi a fost din nou reparată. În calea noastră P. S. Sa a avut plăcute surprinderi.

În comuna Ghioroc era tocmai târg săptămânal. Motorul între sunetele clopotelor dela toate bisericile aleargă și stă tocmai în mijlocul comunei. Târgul înceată lumea și țara grăbește spre motor, unde părintele locului Romulus Vășian prin cuvinte bine alese, dar și mai bine simțite binevențează pe Arhiepiscopul său. Putând a ajunge P. S. Sa la vorbă, le mulțamește pentru prea frumoasa primire, și-i povățuește spurându-le că a plecat, să dea sfaturi credincioșilor din învecinată comună Radna. Între esclamații de »să trăiască« motorul își continuă drumul spre co-

muna Miniș. În Miniș părintele Pelle îl binevențează pe P. S. Sa. Îți saltă inima de bucurie văzând grupele de credincioși grupă de grupă în jurul P. S. Sale. Ici bărbați, colo feciori, în alt loc fete, mai apoi femei și copii. În fruntea tuturor stătea corul minișenilor în frunte cu învățătorul lor Friedrich. Aici P. S. Sa a primit două prea frumoase buchete. În Pauliș P. S. Sa a fost întâmpinat de părintele Z. Conopan.

La orele 9 $\frac{1}{2}$ motorul stă naintea casei protopopului Givulescu, care — încunjurat de credincioșii săi, cari cu mic cu mare au venit spre întâmpinarea Arhiepiscopului, — rostește puține dar bine întocmite cuvinte la adresa P. S. Sale, la ce P. Sfințitul răspunde.

La 9 ore se începe actul sfințirii.

La serviciu divin P. Sfințitul e încunjurat de d-nii: protosincelul, director seminarial Roman R. Ciorogariu, referentul bis. George Popoviciu, protoprezviterul Aradului Vasile Beș, protoprezviterul Radnei Procopie Givulescu, protoprezviterul Șiriei Mihai Lucața, preoții: M. Miklóssy (M. Radna), N. Vuculescu, (Șoimos), R. Vășian (Ghioroc), F. Roxin, (Lipova), F. Manoilă, (Sâmbăteni); protodiaconul prof. de teol. Dr. Iustin I. Suci și diaconul prof. prep. N. Mihulin.

Biserica e îndesată de popor. La finea serviciului bunul și neobositul nostru Arhiepiscop, rostește o cuvântare plină de învățături. Între altele îndeamnă poporul să țină la cele primite dela părinți, să nu se lipsească de biserică, de școala lor, de datinile bune, păstrate de ei până acum destul de bine. Cu ochii scâlțați în lacrimi sorbeau credincioșii cuvintele frumoase și edificatoare ale preabunului lor Arhipăstor. Nici pe un stâlp de granit mai frumos și mai fiitor nu s'ar fi putut imprimă acest maiestros act. Nu numai bărbații dar chiar și copiii își vor aduce aminte, că au avut un Episcop, care n'a cruțat osteneții pentru a satisface dorințelor fiilor săi sufletești, încredințați Lui prin Pronia divină.

După serviciul divin P. S. Sa face vizite pe la onorațiilor locului, mai apoi toți dimpreună cu inteligența din loc ne-am întrunit la ospitala masă a protopopului Givulescu, unde din Arad am putut salută în mijlocul nostru pe Magn. Sa dl deputat și secretar konz. Vasile Goldiș și pe zelosul secretar al »Victoriei« Sava Raicu. Toată lauda o merită harnică d-nă protopopeasă din Radna, care cu rară dibăcie și pricepere ne-a arangiat un splendid prânz.

La orele 4 $\frac{1}{2}$ motorul sună de plecare. În drum spre casă o întâmplare cât se poate de plăcută l'a surprins pe P. S. Sa. Copiii satului Ghioroc s'au adunat, să-și arate și ei iubirea și alipirea față de supremul lor Părinte pământesc, primind motorul cu strigăte de »să trăiască«. P. S. Sa le ține o vorbire îndemnându-i la în-

vătătură, purtare bună și ascultare față de părinții lor trupești și sufletești.

Astfel s'a petrecut sfințirea de biserică din M. Radna.

De încheiere mă întorc către poporul din Radna și și eu din parte-mi îi doresc mulți ani ca să poată conlucra dimpreună cu harnicul lor protoprezviter, prin ce fac bucurie atât P. S. Sale cât și neamului românesc. Far Prea Sfinției Sale Părintele ceresc să-i dea zile îndelungate în sănătate, ca să se mai poată prezenta între credincioșii săi, căci lipsa astorfel de oaspeți se simte în mai multe locuri.

N. M.

Din trecutul nostru cultural.

Începuturi de cultură.

— Urmare. —

Catehismul calvinesc. Lupta pornită între catolicism și Reformațiune, a cărei expozitiv istoric este Războiul de 30 de ani, a produs mari sguđuri în Apus, dar nici Orientul n'a fost scutit de fluctuațiunile ei. În special a fost strămtorat poporul român ortodox din Ardeal de propaganda pornită în această țară, din timpul domniei lui *George Rákoczi* și mai ales sub Apafy, fervenți propagatori ai învierii religioase a protestantismului.

Slăbiciunea patriarhiei ortodoxe din Constantinopol, pe timpul Reformațiunii, eră mare. Se învederează aceasta din căderea patriarhului *Ciril Lucaris*, care, sub titlul de a fi ajutat contra catolicismului, ajunsese a fi învârtit pe degete de protestanți.

Centrul ortodoxiei, în aceste împrejurări, trece în principatele române, căci numai aci stă falnică biserica ortodoxă, sub scutul pioșilor Domni, pe când între românii din Ardeal se pornise propaganda calvină, iar mărirea Constantinopolului creștin, ajunsese o poveste veche.

George Rákoczi, principele Ardealului, se hotărî să tipărească, pentru propaganda reformei între Români, cărți bisericesti în românește.

Astfel, dispuse redactarea *Catehismului* din Alba-lulia, sau „Biblia mică“, pentru folosul școalelor, prin *Ștefan Fogarasi*, care tradusese și Psalmii în versuri (cam slabe), și mai făcuse niște predice. El este unul dintre traducătorii Paliei, tipărite la 1648 cu litere latine, prin care s'a răspândit și în Banat, cartea și scrierea cu litere latine dar cu ortografie maghiară, cum s'au scris și versurile de ocazie ale lui Mihail Halici (1674):

Kent szenetate szerind la voi Romanus Apollo
La tocz kecz szentae perechie avetz...

*Catehismul*¹⁾ calvinesc amintit fű tradus, probabil după latinește și confruntat cu un text slavon, la or-

¹⁾ Un mic *catehism catolic*, scris cu litere latine și tipărit la Roma, în românește, la 1677 este al șefului misionarilor catolici din Moldova Vito Piluzzio. Are numai o însemnătate modestă, căci nu se cunosc

dinul superintendentului calvin Stefan Geley pela 1640 și s'a tipărit cu cheltuiala predicatorului Curții ardelenesti, George Csulai.

Mitropolitul Varlaam care a păstorit dela 1632—54 și între anii 1663—68 în Moldova, trimis în misiune în Muntenia, află la cumnatul Domnitorului, la învățatul Udriște Năsturel, un exemplar din *Catehismul calvinesc*¹⁾ și văzând în el primejduirea ortodoxiei, se pune la cale sinodul dela Iași din 1642, la care se prezintă mai ales episcopi din Rusia și din Orient asemenea, și se primește „*Mărturisirea Ortodoxă*“ (1643) elaborată de învățatul mitropolit de Kiev Petru Movilă, originar român moldovean.

Mitropolitul Varlaam, pe baza amintirilor din sinod și a *Mărturisirii Ortodoxe* cunoscute din manuscris, dă un răspuns slăbuț *Catehismului calvinesc*, apărând ortodoxia, — la care răspund protestanții, la ordinul lui George Rákoczi II, în anul 1656 cu o carte intitulată: „*Scutul catibizmușului cu răspunsu den Scărptura Svtă împotriva răspunsului a doae țări fără Scărptură Svtă.*“

Ca adaus, la acea carte — răspuns, s'a tipărit a doua oră „*Catehismul calvinesc*“, (editat modern, din încredințarea Academiei Române de G. Barițiu).

Zelosul mitropolit *Varlaam*, a mai tradus o „*Cazanie*“ (1642—44), apoi „*Carte românească de învățatura Dumenecele de peste an și la praznice împărătești și la svinți mari*“ (1643). Cărți rituale încep a se scrie și în Muntenia și anume, „*Înmormântarea preoților*“ (1650), „*Sfințirea bisericilor*“ (1652), ca și în Moldova, pentru a contrabalansa propaganda calvină cu cărți de doctrină (evangelia, apostolul) și de ritual lor (psaltirea), — cu cărți de rituale românești, cari încep să scoată din vigoare serviciul slavon neînțeles, atât sub presiunea necunoașterii limbei, cât și de nevoia contrabalansării propagandei reformate, ce se face plăcută, prin limba română, prin ce slăbește și scade slavonismul neînțeles de poporul credincios.

Iată dar, folosul indirect, ce ne vine dela protestantism, pentru înaintarea limbei românești²⁾ și pentru câștigarea ei de teren, pregătitor unei viitoare culturi românești, după scuturarea hainei străine slavone, care mai multe veacuri i-a îngreunat umerii. Dar acest folos s'a mai potențat și prin împrejurarea, că *George Rákoczi* dă ordin la 1643, prin care oprește a se mai servi în altă limbă decât românește în bisericile românilor, ceea ce se aplacidează și de soborul dela 1675 (V. Mangra: Mitr. Sava Br.)

urme de succes în propaganda catolică în Moldova decât din timpurile mai depărtate, sub Alexandru cel Bun (1391—1436) și scurta domnie alui Iacob Heraclit pribeagul supranumit Despot Vodă (1558—1563)

¹⁾ Din acest *Catehism* astăzi nu avem nici un exemplar.

²⁾ *Popa Ioan Zoba din Vințul de jos*, e un scriitor, și mai probabil traducător de predici ungurești, publicate sub titlul de „*Sicriul de aur*“ (Sasșebeș 1683) și „*Carte pe scurt spre fapte bune îndreptătoare*“ (Belgrad 1685). Lucrări modeste, fără importanță.

S'a crezut, până de curând, că pe timpul lui *Matei Basarab* și *Vasilie Lupul* s'ar fi introdus peste tot în biserica română ritualul românesc.

Adevărul este, că introducerea ritualului românesc s'a început (apostol, evanghelie și unele cântări), prin influența husită, întâi în Ardeal, apoi sub calvini, tot în Ardeal; și cu încetul, sporadic a trecut și în principate, ajungând faptic ritualele românești¹⁾ stăpâne abea atunci — după ce trece și era mai mult aristocratică a grecismului, și când s'au tipărit toate cărțile rituale necesare, anume, *Liturgia* (1680), *Mineele* (1698—1702), tipărite de *Mitrofan* episcopul Buzeului și *Molitvelnicul* (1713) dela Târgoviște, în românește.

Cu începutul veacului XVIII dispăre cu totul slavonismul și din biserică și din statele române și după încă un veac de ingenunchiare și de exploatare fanariotă, urmează era românismului.

Biblia din București (1688). Constantin Stolnicul Cantacuzino, fratele mai mic al lui Șerban Vodă domnul Munteniei, eră om învățat. Încă sub Constantin Brâncoveanu, acest mirean lucră la îndreptarea traducerilor și tipăririi cărților bisericești.

Șerban Vodă voind să concureze cu tipărirea unei Evanghelii din Moldova, apoi cu un Apostol ș. a. a constituit o comisie de „dascăli“ traducători.

Comisiunea începându-și activitatea prin publicarea singuratecelor părți din Biblie, acestea le-a concentrat și s'au tipărit în anul 1688, într'o formă foarte elegantă, cu slove mici, 60 șire pe pagină. Aceasta este „Biblia lui Șerban-Vodă“, care de-acum înainte servește de bază la toate publicațiunile ulterioare de Biblii românești!

¹⁾ Introducerea tiparului la Români și tipărirea primelor cărți românești se face în următoarea ordine de timp și condițiuni:

Primele cărți s'au tipărit în Ardeal, și anume cea dintâi (1544) la Sibiu, iar apoi la Brașov. La Brașov a adus cu Reformațiunea lutherană *Ioan Honterus* și tiparul la 1533, iar la 1535 a înființat o moară de hârtie, cu *Iohann Benckner* ș. a. în comuna Stupini. S'au mai tipărit cărți bisericești românești în Orăștie, Alba-Iulia și Szászsebes. Cărțile românești tipărite în Brașov, în Tipografia săsească, se încep cu Tetraevangheliul lui *Coresi* (1562).

În Muntenia s'a făcut prima tipografie în Govora, probabil cu material adas din Veneția strălucită, unde se găsea și o puternică, bogată colonie grecească, de negustori, cari traficau în Orientul european deci și prin țările române, unde aveau „rude mari“. În Govora a tipărit tipograful *Meletie Macedoneanul*, „Pravila cea mică“, la 1643; de aci tipografia s'a mutat la Târgoviște, unde s'a tipărit, la 1652, „Pravila cea mare“ alui *Matei Basarab* W. Alte tipografii s'au înființat la: Câmpulung a. 1642, Mănăstirea Dealu a. 1644, București 1678, Mân. Snagov 1697, Râmnic 1708.

În Moldova sunt urme de tipografie slavonă la 1512. *Vasilie Lupul* W. face la 1640 prima tipografie în Iași. Acolo se tipăresc lucrările mitropolitului *Varlaam*, ca primele tipărituri.

La scrierea ei s'a și întrebuințat tot ce apăru până atunci, căci eră menită de iscusitul politician, *Voevodul*, pentru toți românii, de pretutindeni, „pentru cea de obște priință dăruită neamului românesc“.

Deși limba traducerilor de cărți bisericești din Ardeal și Moldova, utilizate, cu particularitățile lor, eră fost netezită, limpezită, prin ce și-a pierdut uneori din vigoarea primitivă și frumusețea originalității nemeșteșugite (de es. înlăturarea inversiunilor), — totuși a dat o limbă limpede și înțeleasă pentru toată suflarea românească de pretutindeni, exprimând adevărurile dumnezeiești, „Biblia din București“.

Influența poloneză. Pentru a complecta unele momente cari ne arată Moldova, ca primă înainte-mergătoare în dezvoltarea culturii românești, este bine să cunoaștem notele esențiale ale influenței poloneze asupra dezvoltării culturii românești.

În veacurile XVI și XVII, timpuri de luptă pentru Domnie în principatele române, atât Domnii cât și boierii partizani căzuți, se refugiau, în Ardeal (Sibiu, Brașov, Bistrița) cei din Muntenia, și în Polonia cei din Moldova.

Copiii fugarilor învățau aci latinește, pe la școlile catolice, cât au durat ele în Ardeal, dar mai ales în Polonia, au studiat mai sistematic. Polonia eră sub influența Renașterii italiene, eră reprezentanta culturii clasice în Orient; în Polonia își câștigau mulți boieri moldoveni cultura, mai ales cea clasică, prin studiul limbii latine și peste tot al classicismului antic, — renăscut din ruine.

Relațiile dintre Moldova și Polonia au fost mai strânse decât între Muntenia și Ardeal, atât în urma relațiilor prietenești dintre boierii celor două țări, cât și în urma culturii mai superioare din Polonia, apoi a relațiilor politice mai frecvente și a comerțului, peste principate, în special peste Moldova, peste *Akeman*, *Galați*, etc. (Europa germană și polonă — cu Orientul).

*Luca Stroici*¹⁾, a cărui tată pribegise în Polonia subscris și românește și leșește. Gr. *Urechia*, apoi *M. Costin*, cronicarii, și-au făcut studiile înalte în Polonia.

Cetind cronicile polone, *Urechia* găsește o mulțime de lucruri de interes pentru Moldova. *Simeon Dascălul*, adevăratul compiler al lui *Urechia*²⁾ l-a amplificat pe acesta, după ce s'a inspirat din cetirea unui cronicar polonez.

Logofătul *Miron Costin*²⁾, un erudit cronicar și poet, a învățat în Polonia.

¹⁾ Dela dânsul avem primul „Tatăl nostru“ scris cu litere latine, dela 1593. Iată-l textual: „Părintele nostru ce ești în ceriu, swinczaske-se numele teu: se vie imperecia ta, se vie voia ta, komu ie în ceriu assa ssi pre pemintu. Penea noastre secioase de noai asta adei. Ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi lesem detorniczilor nostri. Si nu aducze noi în ispite, ce ne mentuiaste de fitlanul. Ke ie a ta imperecia ssi puterea ssi cinstia te veczij veczilor. Amen“.

²⁾ Vezi capitolul *Cronicarii*.

Dosoftei, așa știm, s'a inspirat din Rohanowski, pentru a preface psaltirea în versuri.

Din secolul XVI mergeau Polonezii la studii în Italia și se întorceau cu o cultură, pe care și-o naționalizat-o, formându-și o bogată literatură.

Școlarii români (moldoveni) de-acel prind înțelegerea, de-acel rezultă gustul de cetire, setea de adevăr, presimțirea frumosului, — ce nu se putea afla nici în seaca literatură moartă, paleo-slavă, nici în tâlcuirea ei.

Acest curent nou stabilește idea unității și romanității neamului, și cunoașterea trecutului de biruință, pe care neputându-l înoi prin arme se restabilește în acea unitate, care va face a se întâlni pe Moldovenii cu Ardelenii și se va duce solia și în Muntenia...

Spiritul românesc trece dela întunec de-a dreptul la lumină, din negura medievală slavonă, la claritatea fină și senină a Renașterii.

După timpul Costineștilor Polonia decade, și se pierde din ce în ce în suferințele mistuirii de sine și a nimicirii politice.

Influența ei culturală asupra românismului a fost însă foarte importantă, mai ales în privința istoriografiei, privilegiind, în mare parte, scrierea letopisețelor moldovenesti.

Contemporană cu cea poloneză în Moldova, e, în parte, influența grecească în Muntenia. Aceasta din urmă însă a adus mai multe desastre și suferințe decât bine, în patria sa adoptivă.

(Va urma).

Calendarul diecezan pe anul visect 1908.

In editura tipografiei diecezane gr. or. române a Aradului e deja gata și se poate avea și procura atât dela administrația tipografiei diecezane, strada Bathányi Nr. 2, cât și dela toate librăriile, cu prețul de 40 fl. (20 cr.) — Se estinde pe 14 coale de tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, și calendar economic, șematismul mitropoliei gr. or. române din Ungaria în genere și al diezei Aradului în special, cronologia pe anul 1908, sărbători și alte zile schimbăcioase, posturile, anotimpurile, întunecimile etc.; Genealogia familiei domnitoare, târgurile din Ungaria după datele cele mai nouă, instrucțiuni postale și telegrafice etc.; iar în partea literară: Mama, de Maria Cioban; Vestitorii, de animatul nostru prozator Mihail Sadoveanu; Căniă-mi lăutare, de Ion Minulescu; Învățătura face pe om, de zelosul nostru învățător și colaborator I. Groșorean; Cei trei tâlhari, de I. Tolstoi; Stele, de Cornelia din Moldova; Răul din fire, de Petru Popa; Codrul părăsit, de M. G. Dopp; Ceva despre învățatură, de hărnicul nostru învățător Pavel F. Dârlea; Cântece de joc de pe la Arad; Proverbe și sentințe, de T. I. Magier; Sfaturi economice, Sentințe, glume și anecdote. Clisee din viața noastră bisericească. Reclame și inserate de tot felul.

Il recomandăm cu multă căldură tuturor oamenilor cu carte, îndeosebi preoțimei și învățătorimei noastre,

căci în calendarul acesta, pe lângă un preț de 40 fl., află și o carte de lectură bună și instructivă și un îndreptar sigur în afacerile administrative ale bisericii și școlii noastre.

Cei ce primesc spre desfacere mai multe exemplare din acest calendar, unicul și oficios în dieceza noastră, și le solvesc la timpul indicat de noi, primesc ca rabat 20 % dela prețul calendarelor, expedate franco, de asemenea an de an și un

Calendar de părete

după ambele stiluri, cu scala timbrelor, care e absolut indispensabil pentru oficiile noastre bisericești-școlare și e un ornament de părete în casa fiecărui creștin.

CRONICA.

S'a edificat. Am mai semnalat deja în acest organ, cumcă la stăruința preotului de aici s'a edificat aici o școală confesională, care este podoaba comunei. Și acum tot la stăruința numitului preot s'a edificat și o biserică, care în raport cu starea materială a poporului de aici este nu numai podoaba comunei, dar pot să afirm, că este fala întregului comitat, pentru că o astfel de biserică nu prea este în Bihor. Preotul, prin multe lupte și suferințe, în decurs de 17 ani, prin economii extraordinare, a făcut un capital de 12 mii coroane. De sine se înțelege, că cu o astfel de sumă și după recerintele de azi n'ar fi putut edifica decât o simplă biserică, care cu timpul n'ar fi corespuns timpului. Ce să facă, pentru-ca să-și ajungă mărțul său scop? A esarendat o pustă dela capitlu rom. cath. din Oradea-Mare, care se află în hotarul nostru și puindu-se ca conducător al acestei puste, a propus poporului, ca venitul curat din aceea pustă să se alăture la fondul bisericesc, respective să se întrebuițeze pentru edificarea unei biserici noaue. Și poporul — cu puține excepții, cari mai bine ar fi voit să mănace el acel venit — l-a ascultat și iată în câțiva ani a știut economiza atâția bani, ca să-și ajungă mărțul său scop și azi turnul mărț al bisericii, arată poporului român, preoților, ș. a. că cu o conducere înțeleaptă și cu multe lupte și suferințe, ce e în stare să facă un preot. Poporul de aici mai are o dorință. Să vadă pe Preasfinția Sa Domnul Episcop diecezan în mijlocul său — la sfințire. *Miersig, la 12 Noemvrie 1907. Iulian Paguba.*

Jertfele Sașilor pentru biserică și școală. În anii 1904—1907 micul popor săsesc din Ardeal a adus următoarele jertfe materiale pentru susținerea bisericii sale naționale, și a școlii confesionale, strâns legată de ea:

S'au zidit în anii numiți trei biserici noi, în valoare de 120.271 cor., și 14 edificii școlare, cu cheltueli de 323.000 cor., apoi cu 10.000 cor., s'a ridicat un azil de copii mici. Case parohiale s'au zidit 16, cu cheltueli de 137.000 cor. Case comunale s'au zidit 9, cu cheltueli de 207.000 cor. Adaptări, reparaturi, etc., încă au reclamat destule cheltueli, astfel, că pentru zidiri de tot soiul s'a cheltuit însemnata sumă de 1.321.964 cor. 39 fl.

Pentru procurarea celor trebuincioase în școli s'au cheltuit (afară de salarele învățătoriei) la olaltă 35.000 cor., pentru provederea copiilor săraci cu haine și cărți 57.000 cor., pentru orfani, 91.000 cor., pentru bolnavi 72.000 cor., pentru săraci 86.000 cor. La olaltă vre-o 250.000 cor.

Fonduri s'au înființat în comune, în scopuri bisericicești cu 181'000 cor., în scopuri școlare cu 277'000 cor., pentru ajutorarea bolnavilor cu 44.000 coroane, pentru ajutorarea săracilor cu 33'000 cor., și altele, la olaltă 557'802 cor.

Școale elementare au Sașii 248 și școale medii 9. Apoi mai au două seminare și 52 azile de copii. Pentru școalele medii s'au cheltuit 392'532 cor. Pentru seminare (unul de teologie, altul de pedagogie) 81'300 cor., și în sfârșit pentru școalele elementare și azilele de copii au cheltuit comunele bisericicești la olaltă 1,084.396 coroane.

Frumoase jertfe aduse bisericii și școlii, iar prin ele neamului. Când vom începe să-i imităm și noi în zelul de jertfire? — întrebă „Telegr. Rom.” De unde? întrebăm noi.

Fundațiunile Trandafil. „Tel. rom. i-se comunică din Budapesta, că tribunalul regesc a adus sentință în procesul intentat din partea mitropoliei gr. ort. rom. și purtat prin domnul avocat Dr. Emil Babeș în contra patriarhiei sârbești din Carloveț, pentru împărțirea pământului aparținător la fundațiunea Trandafil. Tribunalul a respins excepțiunile și rugarea Sârbilor, ca realitățile să fie decedate indivizibile, și ca fundațiunile să se administreze din parte delegațiunii congresuale din Carloveț și mai departe, și a decretat segregarea pământurilor și împărțirea lor între mitropolia română și patriarhia sârbească. Totodată au fost condamnați Sârbii și la purtarea cheltuelilor, în sumă de 5000 cor. Biserica gr. ort. rom. a intentat proces Sârbilor și pentru jumătate din venitele ce le-au avut Sârbii din fundațiunea Trandafil în curs de 22 ani. Tribunalul reg. a fost decis, că patriarhia din Carloveț este datoare să dea rațiociniu mitropoliei române despre toate venitele avute din fundațiunea Trandafil, dela primirea ei în administrare până astăzi, iar tabla regească întărind zilele trecute deciziunea aceasta, a ridicat-o la valoare de drept. Sârbii deci au să dea socoteală în 30 de zile despre toate venitele de până acum din această fundațiune. Avocatul bisericii noastre a fost tot domnul Dr. Emil Babeș. Este speranță, că acest nou proces câștigat va aduce mitropoliei noastre suma de vre-o 200'000 cor.

Datorințele băncilor noastre. Dl. profesor I. Lupș publicând în ultimul număr al revistei „Țara noastră” un articol despre băncile românești zice că „cea mai de căpetenie datorință a tuturor băncilor românești e — înainte de toate — ajutorarea săracimii prin cumpărarea și parcelarea de moșii, prin înființarea de magazine de bucate ș. a. În rândul al doilea toate băncile noastre ar trebui să se sfătuească cum ar putea veni grabnic în ajutorul școalelor noastre primejduite, jertfând toate împreună o sumă mare, iar iar nu tot așa cu țărăita, cât 50—60 cor. pe an, cum s'a făcut până acum. Mai departe să se asigure o sumă mai mare pentru ajutorarea celor ce scriu cu tiparul și luminează poporul sau pentru răsplătirea celor cari mergând în mijlocul poporului îi dau sfaturi economice și îndrumări românești. Să li-se impună în sfârșit tuturor funcționarilor de bancă, ca fiecare să țină cel puțin odată pe an o prelegere pentru popor.”

Neecolog. Văd. Iuliana Popi născ. Ispravnic în numele său și al tuturor rudeniilor cu inimă plină de durere aduce la cunoștință, că neuitatul soț, iubitul tată, fiu, frate și unchi, *Iuliu Popi*, amplotat la oficiul de dare, Vineri, la 26 Octomvrie v. (8 Noemvrie n.) 1907, la orele 11 1/2 a. m., în etate de 33 ani și al 9-lea an al căsătoriei sale după lungă și cumplită su-

ferință a repausat în Domnul. Rămășițele pământesti ale defunctului, se vor așeza spre odihna vecinică Duminecă, la 28 Octomvrie v. (10 Noemvrie n.) 1907, la orele z. p. m., după prohodirea din Biserica gr. ort. rom. în cimiterul gr. ort. rom. din deal, conform ritului ort. român. *Lipova*, la 26 Octomvrie v. (8 Noemvrie n.) 1907. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

— Subscrișii cu inima frântă de durere anuțăm, cumcă iubitul nostru tată și bunic *Iosif Petroviciu* paroh gr. ort. rom. în Țela azi seara la 10 oare a repausat în Domnul în etate de 96 ani și 61 ani a preoției. Însmormântarea se va face Sâmbătă, în 27 Oct. v. (9 Noem. n.) la 10 oare înainte de ameză. Să îi fie somnul lin! Țela, 25 Oct. v. (7 Noem. n.) 1907. Terenție Petroviciu, preot ca fiu. Iulia mărit. Mageriu, I. Cezar Petroviciu, stud. în teologie, Alesandrina Petroviciu Ana Petroviciu Trăian Petroviciu stud. în gimnaziu, ca nepoți. Leontin Genadie Lazarescu ca strănepot.

Se află de vânzare și se pot comandă din Tipografia diecezană din Arad următoarele:

„Statutul Organic” al Bisericii gr. ort. rom. prețul 50 fil.

„Regulament” pentru Organizarea învățământului în școalele populare prețul 50 fil.

„Regulament” pentru parohii prețul 20 fil.

„Regulament” pentru Procedura la Alegerea de protoprezviter prețul 20 fil.

„Regulament” pentru examenul de cvalificațiune învățătoarească institutele pedagogice gr. ort. rom. prețul 20 fil.

Aviz catiheților!

În tipografia noastră diecezană din Arad, a apărut »*Liturgica ortodoxă*«, manual pentru școalele medii și populare. Prețul 70 fileri. Se poate procură dela tipografia noastră diecezană.

A apărut!

În tipografia noastră diecezană au apărut și să află de vânzare următoarele cărți școlare:

Curs practic de **Limba maghiară** pentru clasele I, II și III ale școlii primare de Iuliu Vuia ediția IV-a îndreptată prețul 50 fileri.

Elemente de **Geografie și Constituție** p., clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare de R. Vuia inv. Ediția III-a îndreptată. Prețul 60 fileri.

Curs practic de **Limba Maghiară** pentru clasele IV, V și VI, ale școlii primare, de Iuliu Vuia învățător-director școlar. Ediția III-a îndreptată. Prețul 50 fileri.

Curs practic de **Limba română** pentru cl. III, IV, V, și VI, ale școlii primare de I. Vuia în ediția III-a îndreptată. Prețul 60 fil.

Curs practic de **Istoria Ungariei** pentru școalele populare de Iuliu Vuia ediția II-a îndreptată prețul unui exemplar 40 fileri

Curs practic de **Aritmetică** pentru clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare de Iuliu Vuia ediția II-a îndreptată prețul unui exemplar 60 fileri.

Posta Redacției.

Părintelui N. Crâșmariu, Bărăteaz. Feliul în care Sfinția ta discuți toate afacerile și așa și afacerea fondului preotesc în totdeauna ne este binevenit nouă și tuturor oamenilor de bine. Încât cele scrise sunt îndreptate la adresa conferințelor preotești, a sosit întârziată, pentru că acele în mare parte sunt deja ținute. Dar și altfel ne-am impus rezerve, pentru a nu preocupă noi și a nu lansa în publicitate vederi, adeseori bizare, cari trec peste țintă și ne pot strică și pe cari ar trebui să le publicăm șir, dacă am intra în discuțiune, ca să nu ni se poată imputa parțialitate.

Altfel fiindcă ți-ai precizat în propunere concretă punctul de vedere pe care îl ai în afacere, vom împărtăși la locurile competente propunere Sfinției tale. Cred că ești mulțumit cu atâta, că să se lumineze afacerea înaintea forurilor chemate a studia materialul incurs în afacerea fondului preotesc.

Cronică bibliografică.

Revista generală a învățământului (III. 3) cea mai distinsă publicațiune pedagogică română, cuprinde un bogat și vast material, din care remarcăm: Reforma programelor liceale. Dela un examen particular din limba română. Ce face școala română pentru educația națională. Programa de matematică. O excursiune școlară în Bucovina și Nordul Moldovei. Rolul învățământului în educațiunea fizică, morală și națională. Cronică pedagogică din România, Ungaria și Anglia. Congresul pedagogic din Berlin.

Revista Teologică 9—10 cuprinde un prețios material. Remarcăm: † Dr. V. Găină, de Dr. N. Bălan. Religione și cultură. Din trecutul bisericii române bihorene, de Gruia. Creșterea religioasă la noi de Dr. Crăciunescu. Mișcarea literară ș. a.

Vatra Școlară nr. 8 cuprinde: Dr. Șpan, Rolul vetrei părintești. V. Stan, Învățătorul în școală. C. Popa, Socotirea chiriei (lecțiune). *Învățătura despre creșterea de dascălul George Lazar*. Monografia școlii din Banpotoc ș. a.

Albina nr. 2—3, pe luna Octomvrie cuprinde un material bogat, din care remarcăm: S. Nădejde, Nebunii din pricina beuturilor. D. Teleor, Ce produce oftica? Dr. Lux: S'a ajuns la polul nordului. Cultura porumbului; Școală de adulți, Teatru la sate. Ilustrațiuni, sfaturi și glume.

Țara Noastră nr. 41 și 42, cuprind prețioase povești pentru popor. Satul „Viitorul”, monologul „Achim Filăru”, și sfaturi economice.

Recomandăm această revistă bine scrisă și condusă de redactorul Octavian Goga, cu deosebită căldură. Prețul abonamentului anual e cel mai mic posibil 4 cor.

Natura III 1 Oct. 907 cuprinde Programul nostru, Surprizele radiului, Din analogiile psihologiei, Băuturi... intelectuale, Ingrășămintele himice, Al treilea congres intern. de petrol. Notițe. Tratatând probleme de știință în cea mai ușoară și frumoasă limbă, ușor de înțeles de orișicine, o recomandăm mai ales învățătorilor nostri. Abonamentul 5 lei pe an, pentru 10 broșuri lunare, elegante și ca exterior (București.)

Amicul Tinerimei (București Ed. Minerva). Se recomandă îndeosebi pentru tinerimea din cursul de repetiție și bibliotecile parohiale. Prețul abonamentului 5 cor. pe un an. Apare de două ori pe lună.

Din operele lui I. Vulcan. La Librăria Ciurcu în Brașov, se află de vânzare din scrierile mult regretatului Iosif Vulcan următoarele: Dela sate, novele și schițe 1 cor. Lira mea, poezii ediț. de lux 2 cor. Lira mea, poezii, ediția obicinuită 1 cor. 50 fileri. Stefan cel tînăr, traged. în 5 acte și 3 tablouri 1 cor. 40 fil. Gărgăunii dragostei, comedie în 1 act 40 fil. Măța cu Clopot, com. în 7 acte 40 fil. Nunta lui Pârjol, Glumă delo sate teatru 20 fil. Însurăliță, monolog, 10 fileri. Prima rochie lungă, monolog, 10 fil.

Concurse.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din **Buntești** tractul Vașcoului prin aceasta se publică concurs cu termen de alegere pe ziua de **5/18 Dec.** a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: În bani 400 cor.; 8 stângini de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, a 16 cor., laolaltă 128 cor. și eventuala întregire delo stat, cvartir și grădină.

Ceice doresc a reflecta la acest post sunt poțiți a-și trimite rugărilor lor, ajustate conform regulamentului, subsemnatului în Segyest p u. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare se vor prezenta la sf. biserică din Butești spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm: ppsc.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh din comuna **Gross**, ppiatul Lipova, comitatul Caraș-Severin se escrie din nou concurs cu termen de **30 zile** pe lângă următoarele dotațiuni:

1.) Sesiunea parohială constatătoare din 30 jugh. catrastale fânaș. 2.) Grădina parohială de 1200 □ stg. 3.) Stolele comitetului parohial le stipulează în următorii mod: a.) Taxa pentru înmormântări la copii până la 7 ani 3 cor delo 7 ani în sus 6 cor. b.) Pentru Molitvă 40 fil c.) Pentru feștanie 1 cor. d.) Celalalte stole după obiceiul locului. 4.) Congrua nefind stipulată din cauză, că parochia a fost până acuma administrată după ecalificațiunea celui ales.

Reflectanții la acest post au să se prezinte în timpul cât va fi concursul deschis în vre-o duminecă ori sârbătoare în sf. biserică pentru a-și arăta dexteritatea atât în cele rituale, cât și în oratorie.

Recursele ajustate conform regulamentului și adresate comitetului parohial să le subștearnă subscrisului pprezviter.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu Oficiul protopopesc gr. ort. rom. al Lipovei: *Ioan Cimponeriu* paroh.

—□—

1—3

În urma ordinului Veneratului Conzistor delo 23. Iulie (5. August) Nr. 4165/907 să escrie concurs pentru deplinirea parohiei de **cl. I-a** din **Arad-Gaiu**, protoprezviteratul Aradului, cu termen de **30 de zile** delo prima publicare.

Emolumentele sunt: 1) Casă parohială cu intravilan, și încât casa parohială să află în stare slabă aceea s'a hotărât a se repara, eventual a se procura

alta. 2) În birul preoțesc dela 170 numere de case o măsură de grâu, iar dela jileri câte 1 cor. 3) Stolele uzuete.

Alesul va avea să primească ajutor din visteria statului sub numire de congruă, de după ecalificațiunea lui.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt poștiți a-și subșterne recursele provăzute cu documentele recerute, adresate comitetului parohial, la oficiul protopopesc gr. or. rom. în Arad în terminul sus expus și în vederea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, — să pot înfățișa înaintea alegătorilor în vre-o Duminecă ori sârbătoare la sf. biserică din Arad-Gaiu spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și predică.

Arad-Gaiu din ședința comitetului parohial ținută în 21. Octom. (4. Noemvrie) 1907.

George Ban

preș. comit. par.

Nicolae Teretean

notar adhoc.

În conțelegere cu: *Vasilie Beleş* protopop tractual.

—□—

2—3

Pe baza ord. Ven. Conzistor Nr. 2357/1907 șc., prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea postului învățătoresc, din **Cuieșd**, protopopiatul Peștes, cu termin de alegere pe **25 Nov. (8 Dec.)** 1907.

Emolumentele: 1) Bani 90 cor. 2) Bucate 170 cor. 3) Bani de tîn 30 cor. 4) Pământ prețuit în 10 cor. 5) Zece cară de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ. Întregirea sumei, la dotația legală dela stat.

Doritorii a ocupa postul acesta sunt avizați, ca recursele lor ajustate conform dispozițiilor statutare și regulamentare în vigoare, adresate comitetului parohial din Cuieșd, să le înainteze subșcrisului protoprezviter în M. Telegd, până la 18 Nov. (1 Dec.) 1907 având dâșii a se prezentă, sub durata concursului, până cu 8 zile înainte de alegere, în vre-o Duminecă, sau sârbătoare, în sfânta biserică din Cuieșd, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

Ioan Tr. Filip,

preș. com. par.

George Mateiu,

not. com. par.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter inspector școlar.

—□—

2—3

Pe baza rezoluțiunei Ven. Consistoriu din 9/21 Oct., a. c. Nr. 2228, se escrie de nou concurs pentru parohia de **clasa I, Ds. Forău** cu termin de

30 zile dela prima publicare, cu observarea că în lipsa de recurenți de clasa primă se vor admite și cei de a doua.

Emolumentele sunt: a) casa parohială cu grădină; b) pământ parohial 6 holde catastrale; c) bir câte o vică cucuruz sfârmat; d) câte o zi de lucru dela casă; e) stolele uzuete; f) întregirea dotației dela stat conform ecalificațiunei alesului.

Reflectanții au a-și trimite recursorile ajustate conform Regulamentului în terminul prescris.

Beiuș, 22 Oct. (4 Nov.) 1907.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp*, protopop.

—□—

2—3

Pentru ndeplinirea stațiunei învățătoresci **V. Sohodol**, tractul Vașcoului devenită vacantă prin abzicerea lui Cornel Coste prin aceasta se publică concurs cu termin de alegere pe **12/25 Noemvre** a. c. pe lângă următoarele emolumente:

Dela comuna parohială în bani., 600 cor., evartir și grădină.

Ceice doresc a reflectă la acest post sunt poștiți a-și trimite rugările lor, ajustate conform §-lui 61 din reglamentul școlar și adresate comitetului parohial, subsemnatului adm: ppsc în Segyest p. u. Rieny producând și declarațiune că de când își formează dreptul la cvinevenal iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare au să se prezenteze la sf. biserică din loc spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic. Pentru cvinevenale și întregire de salar se va face recurs la stat.

V. Sohodol la 16/29 Sept 1907.

Vasilie Teaha

președinte

Traian Miclea

not. adhoc.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppsc.

—□—

3—3

Pentru indeplinirea postului de paroh din comuna **Coroin** se publică concurs cu termin de alegere în **21. Noemvrie (4 Decemvrie)** a. c.

Emolumentele din aceasta parohie de a **III cl.** sunt: pământ arător de 9. cubule cu competența de pășunat; birul dela 74 căși câte una bădie de grâu; stolele îndatinate și întregirea dotațiunei dela stat după pregătirile alesului, care va avea a se îngriji de locuință.

Recurenții au a-și înaintă suplicele pe calea subșcrisului la comitetul parohial. *Comitetul parohial.*

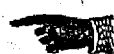
În conțelegere cu: *Petru Serbu* protopop.

„Janus” institut de asigurare mutuală pe viață în Viena
s'a fondat în anul 1839, din partea uñui grup de bărbați nobili,
este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață”
pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.
Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment

Starea de asigurare 111.000,000 cor. | **3** | Avera institutului 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(16)